Senedd Cymru
Y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Cytundebau rhyngwladol

Cytundebau a drafodwyd ar 30 Medi 2024

Hydref 2024

1. Y cefndir

1. Y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad sy'n gyfrifol am graffu ar gytundebau rhyngwladol nad ydynt yn ymwneud â masnach yn y Chweched Senedd.

2. Gall cytundebau rhyngwladol a lofnodir gan Lywodraeth y DU ymdrin â materion sydd o fewn cymhwysedd datganoledig neu faterion sydd â goblygiadau polisi sy'n bwysig i Gymru.

3. Mae'r Pwyllgor yn trafod effaith cytundebau rhyngwladol a osodir yn Senedd y DU, o dan y broses a sefydlwyd gan *Ddeddf Diwygio Cyfansoddiadol a Llywodraethu 2010* ("Deddf 2010"), ar Gymru. Mae'n darparu cyfnod craffu cychwynnol o 21 diwrnod.

4. Wrth drafod cytundeb rhyngwladol, rydym yn ystyried:

- a yw'n ymwneud â chymhwysedd y Senedd; a/neu
- a oes goblygiadau polisi posibl i Gymru.

5. Ar 30 Medi 2024,[1] fe wnaethom drafod pedwar cytundeb rhyngwladol a oedd wedi'u gosod yn ddiweddar yn Senedd y DU:

- Y DU a Senegal: Cytundeb Cydweithredu ar Amddiffyn ar gyfer Cydweithredu Milwrol;
- Y DU ac UDA: Diwygio'r Cytundeb Cydweithredu ar Ddefnyddio Ynni Atomig at Ddibenion Cydamddiffyn;
- Cytundeb rhwng Teyrnas Unedig Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon, Awstralia, ac Unol Daleithiau America ar Gydweithredu ar Yriant Niwclear Llyngesol; ac
- Y DU ac Wcráin: Cytundeb Fframwaith ar Gymorth Credyd Swyddogol ar gyfer Datblygu Galluoedd Amddiffyn Wcráin.

6. Cytunwyd i nodi pob un o'r cytundebau hyn er gwybodaeth yn unig.

[1] Y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad, 30 Medi 2024

7. Fe wnaethom hefyd drafod a nodi gohebiaeth ynghylch cytundeb rhyngwladol yr oeddem eisoes wedi'i drafod.

2. Cytundebau a nodwyd er gwybodaeth

Y DU a Senegal: Cytundeb Cydweithredu ar Amddiffyn ar gyfer Cydweithredu Milwrol

8. Gosodwyd y cytundeb rhyngwladol hwn yn Senedd y DU ar 25 Mawrth 2024. Ei ddyddiad cau ar gyfer craffu, fel sy'n ofynnol gan Ddeddf 2010, oedd 17 Mai 2024.

9. Diben y cytundeb yw sefydlu fframwaith ar gyfer cydweithredu milwrol rhwng y Deyrnas Unedig a Senegal. Mae'n rhoi sail i'r lluoedd Amddiffyn gynnal gweithrediadau rhanbarthol yn yr awyr, gan gynnwys meithrin gwydnwch o ran symudiadau'r Llu Awyr Brenhinol yn yr awyr, meithrin cydweithredu agosach o ran yr holl weithgareddau diogelwch morol, gan gynnwys gweithgareddau gwrthgyffuriau a physgota anghyfreithlon nad yw wedi'i reoleiddio na'i gofnodi, a sefydlu fframwaith ar gyfer rhannu cuddwybodaeth yn y dyfodol.

10. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn cadarnhau bod Gorchymyn Dynodi wedi'i lunio i roi effaith i ddarpariaethau'r cytundeb o ran awdurdodaeth droseddol.[2]

11. Mae Memorandwm Esboniadol y cytundeb yn nodi, gan fod y cytundeb yn ymwneud â mater a gedwir yn ôl yn llwyr ac nad oes iddo unrhyw oblygiadau uniongyrchol i'r llywodraethau datganoledig, nad ymgynghorwyd â'r llywodraethau datganoledig ynghylch drafftio'r cytundeb.[3]

12. Gan fod y cytundeb yn ymwneud ag amddiffyn, sy'n fater a gedwir yn ôl fel y darperir ym mharagraff 11 o Atodlen 7A i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, cytunwyd i'w nodi er gwybodaeth yn unig.

Y DU ac UDA: Diwygio'r Cytundeb Cydweithredu ar Ddefnyddio Ynni Atomig at Ddibenion Cydamddiffyn

13. Gosodwyd y cytundeb rhyngwladol hwn yn Senedd y DU ar 26 Gorffennaf 2024. Ei ddyddiad cau ar gyfer craffu, fel sy'n ofynnol gan Ddeddf 2010, yw 23 Hydref 2024.

---

[2] Llywodraeth y DU, Memorandwm Esboniadol: Y DU a Senegal: Cytundeb Cydweithredu ar Amddiffyn ar gyfer Cydweithredu Milwrol, Mawrth 2024, paragraff 5 (Saesneg yn unig)
[3] Memorandwm Esboniadol, paragraff 10 (Saesneg yn unig)

14. Diben y cytundeb hwn yw diwygio cytundeb 1958 rhwng y Deyrnas Unedig ac Unol Daleithiau America ar Ddefnyddio Ynni Atomig at Ddibenion Cydamddiffyn ("y Cytundeb Cydamddiffyn"). Yn ôl y Memorandwm Esboniadol, y Cytundeb Cydamddiffyn yw'r sail ar gyfer cydweithredu rhwng y DU a'r Unol Daleithiau ar gynnal arfau niwclear ataliol y DU yn ddiogel ac yn ddibynadwy.[4]

15. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi bod rhai darpariaethau yn y Cytundeb Cydamddiffyn wedi'u hadnewyddu o bryd i'w gilydd (ar sail cylch 10 mlynedd yn ddiweddar) a'u bod yn dod i ben ar ddiwedd 2024. Mae'r cytundeb hwn yn diwygio dyddiad dod i ben rhai darpariaethau yn y Cytundeb Cydamddiffyn er mwyn gwneud y cytundeb cyfan yn barhaol, a sicrhau cydweithrediad parhaus â'r Unol Daleithiau.[5]

16. Mae'r cytundeb hwn hefyd yn gwneud rhagor o newidiadau i'r Cytundeb Cydamddiffyn er mwyn dileu iaith hynafol, sicrhau cydweithredu yn y dyfodol, a gwneud y darpariaethau ynghylch gyriant niwclear llyngesol yn rhai cilyddol.

17. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn cadarnhau nad oes angen deddfwriaeth ddomestig newydd i ddod â'r cytundeb i rym.[6]

18. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi, gan fod y cytundeb yn ymwneud â mater a gedwir yn ôl, nad ymgynghorwyd yn ffurfiol â'r llywodraethau datganoledig ynghylch drafftio'r cytundeb, ond eu bod wedi'u hysbysu amdano.[7]

19. Gan fod y cytundeb yn ymwneud ag amddiffyn ac ynni niwclear, sy'n faterion a gedwir yn ôl, cytunwyd i nodi'r cytundeb er gwybodaeth yn unig.

Cytundeb rhwng Teyrnas Unedig Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon, Awstralia, ac Unol Daleithiau America ar Gydweithredu ar Yriant Niwclear Llyngesol

20. Gosodwyd y cytundeb rhyngwladol hwn yn Senedd y DU ar 2 Medi 2024. Ei ddyddiad cau ar gyfer craffu, fel sy'n ofynnol gan Ddeddf 2010, yw 29 Hydref 2024.

21. Mae'r cytundeb hwn yn caniatáu i'r Deyrnas Unedig, Awstralia ac Unol Daleithiau America gyfnewid gwybodaeth sy'n ymwneud â llongau tanfor a bwerir gan ynni niwclear, a chanddynt arfau confensiynol. Gall y DU a'r Unol

[4] Llywodraeth y DU, Memorandwm Esboniadol: Y DU ac UDA: Diwygio'r Cytundeb Cydweithredu ar Ddefnyddio Ynni Atomig at Ddibenion Cydamddiffyn, Gorffennaf 2024, paragraff 2.2 (Saesneg yn unig)
[5] Memorandwm Esboniadol, paragraff 4.2 (Saesneg yn unig)
[6] Memorandwm Esboniadol, paragraff 5 (Saesneg yn unig)
[7] Memorandwm Esboniadol, paragraff 10 (Saesneg yn unig)

Daleithiau hefyd drosglwyddo deunydd ac offer sy'n ymwneud â llongau tanfor a bwerir gan ynni niwclear, a chanddynt arfau confensiynol, i Awstralia, ar yr amod na fyddai trosglwyddiadau o'r fath yn peri risg afresymol i'w hamddiffyn a'u diogelwch.

22. Bydd y cytundeb hwn yn disodli'r cytundeb presennol rhwng y partïon (y Cytundeb Cyfnewid Gwybodaeth ar Yriant Niwclear Llyngesol) a bydd yn para tan 31 Rhagfyr 2075, oni chaiff ei derfynu'n gynnar.

23. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn cadarnhau nad oes angen deddfwriaeth newydd i roi'r cytundeb ar waith.[8]

24. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi, gan fod y cytundeb yn ymwneud â mater a gedwir yn ôl yn llwyr ac nad oes iddo unrhyw oblygiadau uniongyrchol i'r llywodraethau datganoledig, nad yw Llywodraeth y DU wedi ymgynghori â hwy ynghylch drafftio'r cytundeb hwn.[9]

25. Gan fod y cytundeb yn ymwneud ag amddiffyn ac ynni niwclear, sy'n faterion a gedwir yn ôl, cytunwyd i nodi'r cytundeb er gwybodaeth yn unig.

Y DU ac Wcráin: Cytundeb Fframwaith ar Gymorth Credyd Swyddogol ar gyfer Datblygu Galluoedd Amddiffyn Wcráin

26. Gosodwyd y cytundeb rhyngwladol hwn yn Senedd y DU ar 2 Medi 2024. Ei ddyddiad cau ar gyfer craffu, fel sy'n ofynnol gan Ddeddf 2010, yw 29 Hydref 2024.

27. Diben y cytundeb hwn yw rhoi cymorth ariannol i Wcráin ar gyfer caffael offer milwrol sy'n cynnwys cyflenwyr o'r DU.

28. Bydd y cytundeb yn caniatáu i Wcráin gael gafael ar gyllid a gefnogir gan Gyllid Allforio'r DU ar gyfer contractau gyda chontractwyr cymwys mewn perthynas â chynnwys y DU, mewn cysylltiad â datblygu galluoedd amddiffyn Wcráin. Mae'r cytundeb wedi'i addasu ar gyfer anghenion Wcráin yn ystod y rhyfel, a byddai'n caniatáu i ystod ehangach o offer milwrol gael eu hariannu drwy fenthyciadau gwarantedig Cyllid Allforio'r DU.

[8] Llywodraeth y DU, Memorandwm Esboniadol: Cytundeb rhwng Teyrnas Unedig Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon, Awstralia, ac Unol Daleithiau America ar Gydweithredu ar Yriant Niwclear Llyngesol, Medi 2024, paragraff 5 (Saesneg yn unig)
[9] Memorandwm Esboniadol, paragraff 10 (Saesneg yn unig)

29. Mae'r Memorandwm Esboniadol yn cadarnhau nad oes angen deddfwriaeth newydd i roi'r cytundeb hwn ar waith.[10]

30. Nid yw'r Memorandwm Esboniadol yn cyfeirio at y llywodraethau datganoledig, ond mae'n nodi nad oes unrhyw ymgynghori wedi digwydd mewn perthynas â drafftio'r cytundeb.[11]

31. Gan fod y cytundeb yn ymwneud â materion a gedwir yn ôl, sef cysylltiadau rhyngwladol, cytunwyd i nodi'r cytundeb er gwybodaeth yn unig.

[10] Llywodraeth y DU, Memorandwm Esboniadol: Y DU ac Wcráin: Cytundeb Fframwaith ar Gymorth Credyd Swyddogol ar gyfer Datblygu Galluoedd Amddiffyn Wcráin, Medi 2024, paragraff 5 (Saesneg yn unig)
[11] Memorandwm Esboniadol, paragraff 10 (Saesneg yn unig)

3. Gohebiaeth sy'n ymwneud â chytundebau a drafodwyd eisoes

Cytundeb rhwng y DU a Denmarc ar Gyfranogiad mewn Etholiadau Penodol gan Wladolion o'r Naill Wlad sy'n Preswylio yn Nhiriogaeth y Llall

32. Ar ôl i ni ystyried y cytundeb uchod yn ein cyfarfod ar 8 Ionawr 2024, fe wnaethom ysgrifennu[12] at y cyn Brif Weinidog, Vaughan Gething AS, i ofyn am ei asesiad o'r cytundeb, ac i ofyn am y wybodaeth ddiweddaraf ynghylch:

i) a yw Llywodraeth Cymru yn fodlon bod y materion a godwyd[13] gan y cyn Brif Weinidog ym mis Gorffennaf 2019 mewn perthynas ag ymrwymiad Llywodraeth y DU i gytundebau rhyngwladol sy'n ymwneud â meysydd datganoledig wedi'u datrys; a

ii) a yw Llywodraeth Cymru wedi ystyried defnyddio'r weithdrefn deddfwriaeth frys a nodir yn Rheolau Sefydlog 26.95-26.104 y Senedd.

33. Ymatebodd y cyn Brif Weinidog mewn llythyr ar 13 Mehefin 2024, a dywedodd:

> *"Nid yw'r sefyllfa wedi'i datrys yn llawn. Serch hynny, gan ystyried polisi cyfredol Llywodraeth Cymru a chefnogaeth ar draws y Senedd i sicrhau hawl eang i bleidleisio mewn etholiadau Cymreig, nid yw'n fater yr ydym wedi rhoi sylw brys iddo."*[14]

34. Nododd y cyn Brif Weinidog, pe bai Llywodraeth Cymru neu Senedd yn y dyfodol yn dymuno diwygio'r hawl i bleidleisio i'w gwneud yn fwy cyfyngol, fod "prosesau ar waith" i alluogi Llywodraeth y DU i drafod newidiadau i'r cytundebau rhyngwladol perthnasol ar ran Llywodraeth Cymru, ac y byddai, o dan yr amgylchiadau hynny, yn disgwyl i "drafodaethau cadarnhaol gael eu cynnal rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU er mwyn dod i ddatrysiad derbyniol".[15]

[12] Llythyr at y Prif Weinidog, 16 Mai 2024
[13] Llythyr oddi wrth y Prif Weinidog at y Llywydd, 3 Gorffennaf 2019
[14] Llythyr oddi wrth y Prif Weinidog, 13 Mehefin 2024
[15] Llythyr oddi wrth y Prif Weinidog, 13 Mehefin 2024

35. Dywedodd y cyn Brif Weinidog hefyd nad yw Llywodraeth Cymru wedi ceisio unrhyw ddulliau deddfwriaethol i fynd i'r afael â'r materion posibl hyn.

36. Fodd bynnag, dywedodd y cyn Brif Weinidog:

> *"Mae gennym berthynas dda â Llywodraeth y DU o ran trafod materion etholiadol. Nid oes gennym unrhyw reswm i gredu y byddai Llywodraeth y DU yn ceisio deddfu i ddileu neu gyfyngu ar hawl dinasyddion yr UE i bleidleisio mewn etholiadau lleol Cymreig."*[16]

[16] Llythyr oddi wrth y Prif Weinidog, 13 Mehefin 2024